

Josée Coenen en Marije Heijdenrijk

Zien is snappen

*Grip op lessen Nederlands voor
anderstalige kinderen*

Josée Coenen en Marije Heijdenrijk

Zien is snappen

*Grip op lessen Nederlands voor
anderstalige kinderen*

Redactie:	Bazalt Groep
Tekstbijdragen:	Maartje Weterings (liedje), Werkgroep Nederlands voor anderstaligen (praatplaten in bijlagen), Valentine Kalwij (teksten jokerwoorden)
Fotografie omslag:	Roel Burgler
Fotografie:	Roel Burgler, Valentine Kalwij en Wouter Mahu
Vormgeving:	Marjo Starink
Drukwerk:	PrintSupport4u

Bij deze handleiding horen een aantal digitale bijlagen: voorbeelden voor het digitale schoolbord en allerlei voorbeelden om te printen. Deze bijlagen kunt u gratis downloaden bij de aanschaf van dit boek.

- Ga naar shop.bazalt.nl en zoek 'Digitale bijlagen Zien is Snappen'.
- Leg ze in de winkelwagen en ga naar de kassa.
- Vul uw gegevens in of maak een account aan.
- Reken af met kortingscode **ZIS22941243**.

De bijlagen verschijnen dan in uw account. Daar kunt u ze downloaden en opslaan op uw eigen computer.

ISBN 978 94 6118 012 4

Bazalt Groep 2010

8e druk 2023

 shop.bazalt.nl

© Bazalt Groep

Niets uit deze uitgave mag worden gereproduceerd of doorgegeven in welke vorm dan ook zonder schriftelijke toestemming van Bazalt Groep. Voor informatie over workshops, trainingen en coaching aansluitend bij deze uitgave, kunt u terecht bij Bazalt Groep:

Educatieve uitgeverij

shop.bazalt.nl

uitgeverij@bazaltgroep.nl

088-557 0500

Training en implementatie

www.bazaltgroep.nl

info@bazaltgroep.nl

088-557 0570

BazaltGroepUitgeverij

bazalt_groep Uitgeverij

Bazalt Groep

het boek

boek

het leesboek

rekenboek

denboek

boek

Inhoud

Voorwoord 6

Inleiding 8

Lidwoord en zelfstandig naamwoord 14

algemeen 14

groep 1 en 2 een (onbepaald lidwoord, enkelvoud en meervoud) 18

groep 1 en 2 de, het (bepaald lidwoord, enkelvoud) 22

groep 3 en 4 de, het (bepaald lidwoord, enkelvoud) 26

groep 2, 3 en 4 eigennamen 30

Zinnen 32

algemeen 32

groep 2, 3 en 4 zinnen (twee/drie zinsdelen) 36

groep 3 en 4 'gaan' moet gaan 40

groep 3 en 4 bepaling van plaats 44

groep 3 en 4 bepaling van tijd 52

groep 3 en 4 vraagzin (ja/nee-vraagzinnen en vraagwoordvraagzinnen) 58

Aanwijzend voornaamwoord 62

algemeen 62

groep 3 en 4 64

Zelfstandig naamwoord, meervoud 68

algemeen 68

groep 3 en 4 72

Verkleinwoord 78

algemeen 78

groep 2, 3 en 4 80

Samenstelling (zelfstandig naamwoord) 86

algemeen 86

groep 2 en 3 88

groep 4 92

Bijvoeglijk naamwoord 96

algemeen 96

groep 1,2 en 3 98

groep 4 102

groep 4 trappen van vergelijking 106

Werkwoord 108

algemeen 108

groep 3 en 4 112

groep 4 'knipwerkwoord' (scheidbaar samengesteld werkwoord) 114

Jokerwoorden (verwijzende functiewoorden) 118

algemeen 118

groep 3 en 4 hij, zij, ze 120

groep 3 en 4 zij, ze (meervoud) 124

groep 3 en 4 zijn, haar 128

groep 2, 3 en 4 tel-er 132

groep 4 plaats-er 136

groep 4 'spring'-er (voornaamwoordelijk bijwoord) 140

Klank en letter 144

algemeen 144

groep 1 en 2 klinkers 150

groep 2 medeklinkers 156

groep 3 en 4 klank en letter 160

groep 3 en 4 zinsintonatie 164

Evaluatie 168

Beschrijving bijlagen 171

Overzicht coöperatieve werkvormen 174

Leerstofoverzicht 182

Leerstofoverzicht per groep 185

Gebruikte termen 187

Literatuur 189

Ook interessant voor u 190

De aanwezigheid op scholen van veel anderstalige kinderen die in Nederland geboren zijn, heeft velen in het onderwijs op de gedachte gebracht dat deze kinderen al Nederlands spreken. Dit is vaak niet het geval. Deze beperkte beheersing van het Nederlands breekt de anderstalige kinderen tijdens hun hele basisschoolloopbaan op. Ze hebben behoefte aan specifieke lessen Nederlands, onder meer over lidwoorden of aanwijzende voornaamwoorden, over verbuigingen en vervoegingen, over het maken van zinnen en over het uitspreken ervan. Daarnaast hebben kinderen van statushouders, vluchtelingenkinderen en asielzoekerskinderen ook behoefte aan speciale lessen Nederlands.

Wat we met *Zien is snappen* beogen, is om leerkrachten met heel eenvoudige, visuele middelen, met gebaren of met geluid, korte lessen Nederlands te laten geven aan anderstalige kinderen, naast of voorafgaand aan de gewone lessen.

Op deze wijze willen we anderstalige kinderen meer grip op hun Nederlandse taalverwerving geven.

Het **visuele**, dat we voor de kinderen zo belangrijk vinden, geldt evenzo voor de **leerkrachten**. Vandaar dat we de lessen hebben geïllustreerd met foto's die laten zien hoe u een en ander kunt onderwijzen en met welke eenvoudige middelen dit kan.

Dit boek is ontstaan mede dankzij de samenwerking van velen, onder wie leerkrachten, leerlingen, directeuren van de deelnemende basisscholen en cursisten van de post-hbo-opleiding leerkracht Nederlands als tweede taal aan anderstalige kinderen in het primair onderwijs.

We willen speciaal de leerlingen en de leerkrachten van de scholen die hebben meegewerkt, danken voor hun inzet en voor hun enthousiasme bij het maken van de foto's in de periode 2008-2010. In het bijzonder danken we de leerkrachten Karin Beernink, Wendy Dek, Mariska Fokker, Esther van der Ree en

Wilma de Waard van de christelijke basisschool Tamarinde te Zaandam; de leerkrachten Marjo van Boeijen, Hetty Elbers en Lonneke Gerrits van basisschool Hidayat te Nijmegen en Peggy Schoof en Yvonne Wissink van Kernschool Eerste Opvang Nieuwkomers te Zaandam. De deskundigheid van Roel Burgler heeft geleid tot de inspirerende en duidelijke foto's met de leerlingen en leerkrachten van de scholen.

Zonder hen was *Zien is snappen* niet verschenen.

Voorts zijn we veel dank verschuldigd aan diegenen die ook een bijdrage hebben geleverd aan de uiteindelijke versie van dit boek.

Allereerst aan Ans Drubbel voor haar kritisch en doorwrocht commentaar op eerdere versies van dit boek. Aan Marian Hoefnagel en Joke Walvis die ons wegwijs maakten in de taalkunde van *Het Kleurensysteem* en aan Marion Nout die hetzelfde deed voor het Montessori-taalmateriaal. We hebben delen van beide systemen hier verwerkt.

Een woord van dank ook voor Valentine Kalwij die de geestige teksten schreef voor de lessen 'jokerwoorden'. Zij heeft tevens foto's aangeleverd voor de papieren die in kubussen passen (zie bijlagen). Verder danken we Ruud Peters voor het bedenken van de titel, toen dit boek nog louter als idee bestond.

Tot slot willen we de uitgevers van Bazalt Groep bedanken voor hun steun tijdens het maken van *Zien is snappen* en hun geloof in het uitbrengen ervan.

Zien is snappen is dus in alle opzichten een samenwerkingsproject geweest. Voor de fouten die erin staan, zijn echter wij alleen verantwoordelijk. Voor opmerkingen en aanmerkingen houden wij ons dan ook aanbevolen.

Amsterdam, Vlissingen,
Josée Coenen en Marije Heijdenrijk
zomer 2010

Uitgave

Zien is snappen is een vooral visuele **handleiding** voor taalonderwijs voor leerkrachten in het primair onderwijs met een of meer anderstalige kinderen in de klas.

De **bijlagen** bieden voorbeelden voor het digitale schoolbord of om te printen. Deze bijlagen zijn gratis te downloaden, zie pagina 2.

Doelen, doelgroep en organisatie

Met dit boek willen we **de leerkracht** een handreiking geven hoe hij met eenvoudige middelen de **anderstalige kinderen** meer Nederlands kan onderwijzen. Nederlands dat **voorwaardelijk** is voor het volgen van het onderwijs **in** het Nederlands. U ziet en u leest hoe u met eenvoudige middelen allerlei Nederlandse taalverschijnselen kunt onderwijzen, zoals de lidwoorden *een, de* en *het*, zinnen, aanwijzende voornaamwoorden, samenstellingen, verbuigingen en vervoegingen, de verschillende *er's* (plaats-er, tel-er), klanken en letters.

Lessen die weinig tijd kosten om aan te bieden en die u makkelijk bij of naast andere (taal-)programma's of taalmethodes kunt onderwijzen. Soms bestaan de lesjes uit een visuele toelichting voorafgaand aan een gewone les uit het schoolcurriculum; soms zijn het aparte lessen.

We beschrijven specifieke leerstof Nederlands voor groep een tot en met vier en al deze leerstof is voorwaardelijk voor het onderwijs in groep vijf en hoger.

Sommige onderdelen kunt u ook gebruiken voor **Nederlandstalige kinderen** met een zogenoemde **taalachterstand**. Doordat we verschijnselen isoleren en visualiseren, bieden we ook deze kinderen meer structuur aan. Ook voor kinderen **zonder** taalachterstand zijn bepaalde lessen interessant, omdat ze zo al vroeg inzicht krijgen in de Nederlandse taalstructuur.

*Ik hoor en ik vergeet.
Ik zie en herinner het me.
Ik doe en begrijp.
Ik beweeg en ik begrijp nog steeds.
(Chinees spreekwoord)*

Achtergrond

Doordat veel anderstalige kinderen in Nederland geboren zijn, denkt men wel eens dat deze kinderen automatisch het Nederlands beheersen zoals Nederlandstalige kinderen. Niets is minder waar. Wanneer anderstalige kinderen opgroeien in een buurt waarin geen of weinig Nederlandstalige kinderen wonen, beheersen de kinderen aan het begin van groep een niet het Nederlands zoals een Nederlandstalig kind dit doet. Terwijl het (taal)programma in groep een al wel kennis van het Nederlands vooronderstelt. In feite begint dan al de Nederlandse taalachterstand. Als de anderstalige kinderen verder vooral niet-Nederlandstalige medeleerlingen hebben en als ze bovendien geen specifieke lessen Nederlands ontvangen, dan blijft de Nederlandse taalachterstand bestaan én dan wordt deze groter gedurende de schoolloopbaan van de kinderen. Zo kunnen ze problemen ondervinden bij het leren in het Nederlands, onder meer bij het leren lezen, omdat ze de Nederlandse klanken niet beheersen; of bij het volgen van de lessen en bij het lezen van vele teksten, omdat hun Nederlandse woordenschat niet toereikend is en ze verbanden, verwijzingen tussen zinnen niet herkennen.

Werkwijze en didactiek

Wat we met *Zien is snappen* beogen, is anderstalige kinderen meer grip te geven op hun Nederlands taalverwervingsproces.

De belangrijkste invalshoek is het laten **zien** van een Nederlands taalverschijnsel. Dat doen we onder meer met:

- heel eenvoudige, **visuele** middelen zoals symbolen voor klanken en kleuren voor betekenissen (en dan ook voor zinsdelen)
- met **gebaren** om een structuur te laten zien, zoals vingers voor het gebruik van lidwoorden, vingers voor woorden in een zin; armen kruisen voor de veranderingen van een scheidbaar samengesteld werkwoord.

Voorts oefenen de kinderen de verschijnselen met verschillende **coöperatieve werkvormen**,¹ waardoor ze betrokken en actief zijn, en waardoor ze van en met elkaar leren.

¹ Zie het *Overzicht coöperatieve werkvormen* voor een beschrijving.

Het **visuele**, dat we voor de kinderen zo belangrijk vinden, geldt evenzo voor de leerkrachten. Vandaar dat we de lessen hebben geïllustreerd met foto's uit de praktijk: Hoe een verschijnsel te onderwijzen? Met welke middelen?

Kleurengrammatica

Als basis voor het leren van Nederlandse zinnen baseren we ons gedeeltelijk op *Het Kleurensysteem* van H. Krijnen en J. Walvis² en gedeeltelijk op de grammatica van M. Montessori.

Met het gebruik van de kleuren kunnen we de kinderen heel eenvoudig al **Nederlandse zinsstructuren** leren (mededelende zinnen met twee of meer zinsdelen; vraagzinnen). Hierbij ligt de nadruk vooralsnog op de **betekenis**, zoals de verwijzingen naar personen, dieren en voorwerpen; naar handelingen en naar plaats en tijd. Niet op grammaticale termen als onderwerp en gezegde. De kleuren kunnen verder het begrip luisteren en lezen ondersteunen en een houvast geven bij het spreken en schrijven in hogere groepen.

– Voor de verwijzing naar **personen** (Wie?) gebruiken we de kleur **geel**. U kunt heel eenvoudig de naambordjes van de kinderen op een gele achtergrond plakken; eigennamen uit boeken komen op een geel vel.

– Voor de verwijzing naar **dieren** en **dingen** (Wat?) gebruiken we de kleur **bruin**. Door een bruin kleedje op de grond of op de verteltafel of aandachtstafel te leggen met de voorwerpen en afbeeldingen van dieren en dingen ondersteunt u dit visueel.

– **Handelingen** (Wat doet/doen de hoofdpersoon/hoofdpersonen of Wat gebeurt er?) krijgen de kleur **rood** voorzien van een zaaglijn (= beweging).

– Verwijzingen naar **plaats** en **richting** (Waar?/ Waarheen?) krijgen de kleur **paars**.

– Verwijzingen naar **tijd** (Wanneer?) krijgen de kleur **oranje**. Zo kunt u de klok in de klas, de dagen van de week of de tijdslijn een oranje achtergrond geven.

– Tot slot gebruiken we de kleur **groen** voor verwijzingen naar Hoe? en Hoeveel?

² De informatie over Het Kleurensysteem is geheel afkomstig van de speciaal voor de J.C. Ammanschool te Amsterdam geschreven grammatica, voor het leren van geschreven Nederlands voor kinderen met een auditieve beperking. Zie Krijnen en Walvis (1996). M. Hoefnagel is verantwoordelijk voor de theoretische onderbouwing ervan.

– **Klanken** geven we voor de kinderen weer in het **roze** op een grijze achtergrond (eventueel kunt u zwarte letters op roze vellen schrijven); de **letters** zijn **zwart**. In deze handleiding staat de uitspraak roze en ook tussen / /.

Bij de afzonderlijke lessen staan aanwijzingen hoe een en ander verder vorm te geven.

Materialen

Met weinig kostbaar materiaal, zoals dozen, kaartjes, en voorwerpen, kunt u het onderwerp van de lessen Nederlands uitbeelden, laten zien, tastbaar maken en oefenen.

In de bijlagen staan voorbeelden om te laten zien op het digitale schoolbord en allerlei afbeeldingen die u kunt afdrukken.

Met deze materialen activeert u de anderstalige kinderen mee te doen, waardoor ook hun Nederlands weer toe zal nemen.

Opbouw van de lessen

■ Lessen algemeen

Van elk lesonderwerp geven we eerst een **algemene taalkundige beschrijving**.

Dan geven we aan **waarom** we dit verschijnsel belangrijk vinden om te onderwijzen aan anderstalige kinderen (=Nt2-leerders³).

Hier gaan we ook in op mogelijke invloeden van de structuur van de moedertaal op het leren van het Nederlands (=interferentie) Vervolgens beschrijven we verschillende stadia in taalvererving van het Nederlands (= **Nt2-stadia**) door de Nt2-leerder voor dit verschijnsel.

Deze stadia zijn tot stand gekomen op basis van

- de grammaticale moeilijkheidsgraad van een verschijnsel
- wetenschappelijk onderzoek dat ontwikkelingsstadia aantoon bij anderstaligen⁴
- het toetsen van deze stadia aan spontane-taalanalyses van anderstalige kinderen en (jong)volwassenen die vele cursisten van diverse opleidingen gedurende twintig jaar hebben ingebracht.⁵

3 Nt2= Nederlands als tweede taal. Zo heet het verwervingsproces wanneer iemand met een andere moedertaal (bijvoorbeeld Spaans) in een land vol moedertaalsprekers van een taal (hier Nederlands) het Nederlands verwerft.

4 Zie o.a. Coenen en Klein (1992), Van der Craats (2000), Lalleman (1986).

5 In modules Spontane taalanalyse in opleidingen voor Remedial teacher, in de Post Hbo-opleiding Nederlands als tweede taal, in nascholingen Nederlands als tweede taal en op de Pabo hebben Josée Coenen en Ans Drubbel deze stadia kunnen toetsen. Verder wetenschappelijk onderzoek zal de beschreven stadia kunnen bestendigen en wellicht preciseren.

Door deze Nt2-stadia kunt u als leerkracht zicht krijgen in hoeverre uw leerlingen (nog) beginnende sprekers van het Nederlands zijn of niet. Zo weet u ook of het lesonderwerp (nog vaker) moet worden aangeboden of niet.

Aan het eind van deze algemene lessen vindt u een **leerstof-overzicht** wanneer u wat in welke groep kunt aanbieden.

■ Lessen

Na het algemene gedeelte volgen lessen van een taalverschijnsel per groep. Soms voor één groep, soms voor twee en soms voor meer groepen tegelijk.

In de groepslessen staat de **lesbeschrijving** met **foto's** ter illustratie van de werkwijze en van voorbeelden uit de praktijk.

De lesbeschrijving bestaat uit:

- **Hoe aan te bieden?** met hierin de introductie van het lesonderwerp
- **Hoe te oefenen?** met hierin coöperatieve werkvormen voor het oefenen⁶
- **Verder verloop.** Hier staan algemene suggesties wat u kunt doen na de eerste aanbieding van het onderwerp. Zo leest u ook of iets **herhaald** moet worden.
- **Boodschappenlijstje** met de benodigdheden voor de les.

De **tijdsduur** van zowel de introductie als de aparte oefeningen varieert van twee minuten tot vijftien minuten. De gemiddelde tijdsduur is vijf minuten.

Evaluatie

In dit hoofdstuk beschrijven we hoe u de vorderingen van het anderstalige kind kunt vaststellen door het beluisteren van taaluitingen en deze te vergelijken met de Nt2-stadia zoals die staan beschreven in de algemene lessen van een taalverschijnsel.

Hierdoor weet u of uw leerling een beginnende, halfgevoorde of gevorderde spreker van het Nederlands is.

6 Zie het *Overzicht coöperatieve werkvormen* op bladzijde 174.

Samen met de onderdelen *Verder verloop* uit de lessen weet u of u een les moet herhalen of niet.

Aan het eind van het boek vindt u verder een:

- **Beschrijving** van de bijlagen
- **Overzicht** van coöperatieve werkvormen
- **Overzicht** van de lesonderwerpen, verdeeld over de groepen
- **Groepsoverzicht** van de lesonderwerpen: welke verschijnselen u per groep kunt onderwijzen. Hierdoor kunt u de Nt2-onderwerpen een structurele plaats in het schoolcurriculum te geven.
- **Gebruikte termen**
- **Literatuur**

Aanwijzend voornaamwoord

algemeen

Wat?

De woorden *deze*, *die*, *dit* en *dat* zijn aanwijzende voornaamwoorden en komen met en zonder het bijbehorende zelfstandig naamwoord voor: *Deze (pen) vind ik mooi.*

Deze en *dit* hangen samen met het bijwoord *hier*, dichtbij de spreker, terwijl *die* en *dat* samenhangen met *daar*, veraf van de spreker.

De keuze voor *deze* of *dit* en *die* of *dat* hangt weer samen met het lidwoord dat bij het zelfstandig naamwoord hoort: bij *de*-woorden horen *de*, *deze* en *die*; bij *het*-woorden horen *het*, *dit* en *dat*.

Het lidwoord *de* hoort bij het bepaald meervoud van het zelfstandig naamwoord en daar horen dan ook *deze* en *die* bij als aanwijzend voornaamwoord.

Waarom?

In mondelinge taal en in teksten komen aanwijzende voornaamwoorden voor. Als deze zelfstandig voorkomen en verwijzen naar bijvoorbeeld een eerder genoemd zelfstandig naamwoord, dan is dit voor veel kinderen moeilijk te doorzien. Kennis van de aanwijzende voornaamwoorden is een voorwaarde daartoe, terwijl kennis van de lidwoorden weer voorwaardelijk is voor het juiste aanwijzende voornaamwoord.

De meeste talen kennen een onderscheid dichtbij en veraf van een spreker. Alleen de samenhang met de lidwoorden *de* en *het* is typisch Nederlands.

NT2-stadia

De manier waarop tweedetaalleerders (=Nt2-leerders) de Nederlandse aanwijzende voornaamwoorden verwerven, hangt samen met de stadia bij het verwerven van de lidwoorden:

- 1 De Nt2-leerder gebruikt geen lidwoorden en ook geen aanwijzende voornaamwoorden.
- 2 De Nt2-leerder gebruikt voornamelijk (de vorm van) het aanwijzend voornaamwoord *die* in plaats van het lidwoord *de* of *het*.
- 3 De Nt2-leerder gebruikt de meeste lidwoorden correct bij zelfstandige naamwoorden en overgeneraliseert *deze* en *die*: *deze bord*, *die meisje*; of hij gebruikt *dit* en *dat* juist bij *de*-woorden: *dit tafel*.
- 4 De Nt2-leerder gebruikt de juiste aanwijzende voornaamwoorden in combinatie met het gebruik van de juiste lidwoorden van de meeste zelfstandige naamwoorden. Stadium 1 en 2 markeren de beginnende leerder; stadium 3 de halfgevorderde en stadium 4 markeert de gevorderde spreker.

Aanwijzend voornaamwoord

algemeen

Let u eens op het mondelinge taalgebruik van het anderstalige kind. Welke aanwijzende voornaamwoorden gebruikt het al correct? Welke nog niet?

Leerstoflijn aanwijzend voornaamwoord

groep	een	twee	drie	vier
deze die	—	—	✓	✓
dit dat	—	—	✓	✓

Aanwijzend voornaamwoord

groep 3 en 4

1 Deze

2 Die

de deze die

3

4 Dit

5 Dat

het dit dat

6

Hoe aan te bieden?

Introductie *deze* en *die* (enkelvoud)

- U zet een aantal voorwerpen en materialen die thematisch bij elkaar horen (op de foto Sinterklaasvoorwerpen) en die het lidwoord *de* krijgen, op een tafel bijeen: *een boot, een zak, een mijter*. U staat dichtbij de tafel, wijst aan en benoemt alle voorwerpen: 'Luister goed: deze boot, deze zak en deze mijter horen bij Sinterklaas.' (zie afbeelding 1).
- Dan loopt u langzaam achteruit, terwijl u ondertussen doorgaat met het opnoemen van deze voorwerpen. Naarmate u meer afstand hebt, verandert u *deze* in *die*: 'Die boot, die zak, die mijter.' (zie afbeelding 2).
- Laat kinderen meezeggen en meedoen: 'Luister goed', 'Doe maar mee' en 'Zeg maar na'.
- Daarna loopt u weer langzaam naar de tafel toe en verandert ook weer *die* in *deze*.
- U kunt eventueel een kaartje neerleggen met de woorden *de, deze, die*³² erop geschreven (zie afbeelding 3).

Hoe te oefenen?

- **TweePraat** (in tweetallen) of **RondPraat** (in viertallen) De kinderen kunnen om de beurt bij de thematafel alle *de-voorwerpen* aanwijzen en *deze* en *die* oefenen door dichtbij en veraf te gaan staan.

Hoe aan te bieden?

Introductie *dit* en *dat*

Als u de lessen *lidwoorden* al heeft ingevoerd, zijn alle *het-voorwerpen* voorzien van een rode sticker. Na een week aanbieden en oefenen van *deze* en *die*, biedt u *dit* en *dat* aan.

- Verzamel een aantal voorwerpen met een rode sticker op de tafel en doe hetzelfde als bij de introductie van *deze* en *die*.
- U noemt de voorwerpen op met *dit*: 'Dit paard, dit boek' terwijl u er dichtbij staat (zie afbeelding 4). Naarmate u meer afstand neemt, verandert u *dit* in *dat*: 'Dat paard, dat boek' (zie afbeelding 5).
- Laat kinderen meezeggen en meedoen: 'Luister goed', 'Doe maar mee' en 'Zeg maar na'.

³² Zie bijlagen.

Aanwijzend voornaamwoord

groep 3 en 4

- U kunt eventueel een kaartje neerleggen met de woorden *het dit dat*³³ erop geschreven (zie afbeelding 6).

Hoe te oefenen?

- **TweePraat** (in tweetallen) of **RondPraat** (in viertallen) De kinderen kunnen om de beurt bij de thematafel alle *het-voorwerpen* (met rode sticker) aanwijzen en *dit* en *dat* oefenen door dichtbij en veraf te gaan staan.
- **TweePraat** (in tweetallen) Laat de kinderen de *de*-woorden met de combinatie *deze* en *die* en de *het*-woorden met de combinatie *dit* en *dat* leren, door bijvoorbeeld de woorden ritmisch te trommelen. Hierdoor slijpen deze woordcombinaties beter in.
- **Lied Voor Twee Stemmen** Maak met de kinderen samen een lied met de woorden uit de klas, dat ze om de beurt zingen. Verdeel de klas in een A- en B-groep. Bijvoorbeeld:

Taalrap

De-woorden zijn goede burens
Maar ze hebben rare kuren
DEZE is graag heel dichtbij
DIE kiest voor een verre rij
De-Deze-Die horen bij elkaar
Zing dit lied en kiezen maar

Het-woorden zijn goede maatjes
Met **DIT** en **DAT** hebben zij veel praatjes
DIT vind je recht voor je neus
DAT is voor een verre reus
Het-Dit-Dat horen bij elkaar
Zing dit lied en kiezen maar

DEZE, DIT staan voor je neus
Dus maak nu een andere keus
Steek je neus uit en al klaar
DEZE, DIT staan hier, niet daar!

Maak 'n kijker met je handen
Zet 'm op de verste standen
Strek je arm uit om te wijzen
Waarnaar **DIE** en **DAT** verwijzen.

³³ Zie bijlagen.

■ **Tweetal Coach** (in tweetallen) De afbeeldingen van voorwerpen (groep 3) of woordkaartjes (groep 4) die de kinderen hebben verzameld in de **het-woordendoos**³⁴ kunnen ze ook gebruiken om *dit* en *dat* mee te oefenen door de afbeeldingen of woordkaartjes op een tafel te leggen en dichtbij en veraf te gaan staan.

Verder verloop

■ U bent eraan gewend om alle nieuwe themawoorden onder te verdelen in *de*-woorden en *het*-woorden. De rode sticker plakt u samen met de kinderen op de *het*-voorwerpen, -afbeeldingen of -woorden. Doordat de themawoorden een tijdlang in de belangstelling staan, blijven de *het*-woorden thematisch geordend en visueel steeds zichtbaar.

Nu kunt u zowel *deze* en *die* aanbieden bij de *de*-woorden als *dit* en *dat* bij de *het*-woorden op de hierboven beschreven wijze.

■ (groep 4) Bij oefeningen in de taalmethode waarbij de kinderen aanwijzende voornaamwoorden dienen in te vullen, laat u de kaartjes *de deze die* en *het dit dat* zien. Als de kinderen maar weten welk bepaald lidwoord bij het zelfstandig naamwoord hoort.

Boodschappenlijstje

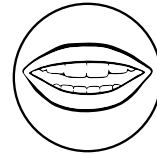
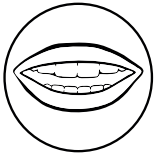
Vellen met kleine, rode stickers

Een schoenendoos met deksel en gleuf (**het-woordendoos**)

Twee kaartjes: *de deze die* en *het dit dat* (zie bijlagen: *Afdrukken, Aanwijzend voornaamwoord*)

³⁴ Zie les *de* en *het* (bepaald lidwoord, enkelvoud), blz. 27.

Zelfstandig naamwoord, meervoud algemeen

hoor je de ə?
dan +s bij meer

hoor je geen ə?
dan +en bij meer

Zelfstandig naamwoord, meervoud

algemeen

Wat?

Voorwerpen, mensen en dieren kun je tellen en dat doe je in het Nederlands door een onderscheid te maken tussen één mens, dier, of voorwerp en meer dan één mens, dier of voorwerp.

Het gesproken Nederlands kent twee algemene uitgangen van het meervoud van zelfstandige naamwoorden: +/s/ (*lepels, kopjes*) en +/ə(n)/ (*messen, vorken*).³⁵ Welke uitgang erbij komt, hangt af van de uitspraak van het grondwoord. Bestaat de laatste klankgreep³⁶ uit de *stomme e* of *sjwa* /ə/, dan is het meervoud een /s/. Bestaat de laatste klankgreep uit een andere klinker dan is het meestal /ə(n)/. Vergelijkt u maar eens de volgende rijtjes:

lepel	/əl/	
kopje	/jə/	
broodje	/jə/	
appel	/əl/	meervoud /s/
bloem		
mes		
vork		
pot		meervoud /ə(n)/

Dit zijn de frequentste uitgangen. Er zijn natuurlijk uitzonderingen en die moet de anderstalige leren. Maar deze algemene regel is een mooi begin.

De uitspraak bepaalt dus welke meervoudsuitgang achter het zelfstandig naamwoord komt.

Een en ander moet u niet verwarren met de spellingswijze van de verschillende uitgangen: +’s of +ën. Dit is een apart onderdeel en komt in spellingsmethodes aan bod.

³⁵ De slot-n spreekt je alleen uit wanneer het volgende woord met een klinker begint.

³⁶ Een klankgreep is de mondeling variant van een lettergreep; het woord *appel* bestaat uit twee lettergrepen: *ap+pel* en twee klankgrepen: /a+pəl/.

Zelfstandig naamwoord, meervoud

algemeen

Vanaf groep vier breiden we de meervoudsuitgangen verder uit.

Allereerst woorden die ook een +s krijgen in het meervoud, namelijk woorden die eindigen op een klinker: /**foo+too**/ +s; /**skie**/ +s; /**vaa+kan+tsie**/ +s. Enzovoort.

Vervolgens de niet zo moeilijke uitgang +eren (*kinderen, eieren*).

Verder krijgt het zelfstandig naamwoord, onbepaald meervoud, *geen* lidwoord en het zelfstandig naamwoord, bepaald meervoud, het lidwoord *de*.

Waarom?

Het kennen van de juiste meervouduitgangen in gesproken taal gaat vooraf aan het spellen van de woorden. In de praktijk leert men eerder de spelling en gaat men voorbij aan het gesproken Nederlands.

Kijken we naar andere talen dan zien we dat sommige talen geen achtervoegsels kennen, maar tussenvoegsels met klinkerverandering, zoals het Arabisch: *bint-benat* (*meisje-meisjes*). Andere talen, zoals het Turks, verbuigen niet na een telwoord: *drie huis*. In het algemeen geldt: realiseert u zich dat de structuur van het Nederlands moeilijk kan zijn voor de anderstalige leerder en dat *interferentie* van de moedertaal die verwerving extra bemoeilijken kan.

NT2-stadia

Als we kijken naar de manier waarop tweedetaalleerders (=Nt2-leerders) de Nederlandse verbuigingen verwerven, dan onderkennen we verschillende stadia.

- 1** De Nt2-leerder gebruikt geen meervoud: *Man boek kopen*.
- 2** De Nt2-leerder gebruikt voornamelijk +s of +/**ə(n)**/ wat leidt tot overgeneralisaties bij de uitzonderingen: *schippen, statten*.
- 3** De Nt2-leerder gebruikt correct de regelmatige en onregelmatige frequente meervoudsuitgangen; gebruikt ten onrechte meervoudsuitgangen bij enkelvoudige woorden als *politie, vee*; en bij maten en gewichten (*drie kilo's*) of geen meervoudsuitgang bij telwoorden: *drie boek*.
- 4** De Nt2-leerder gebruikt de juiste verbuiging van zelfstandige naamwoorden, inclusief de frequente uitzonderingen; gebruikt enkelvoudige woorden met een meervoudige betekenis (*politie, vee*) correct en gebruikt geen verbuiging bij maten en gewichten (*drie kilo, twee meter*).

Zelfstandig naamwoord, meervoud

algemeen

Stadium 1 en 2 markeren de beginnende leerder; stadium 3 de halfgevorderde en stadium 4 markeert de gevorderde spreker.

Let u eens op het mondelinge taalgebruik van het anderstalige kind. Welke meervoudsuitgangen gebruikt het al correct? Welke nog niet?

Leerstoflijn zelfstandig naamwoord, meervoud

groep	een	twee	drie	vier
meervoud +/s/, +/ə(n)/	—	—	✓	✓
meervoud +s, +en	—	—	—	✓
meervoud +eren	—	—	—	✓

Zelfstandig naamwoord, meervoud

groep 3 en 4

1 Een kopje, een lepel

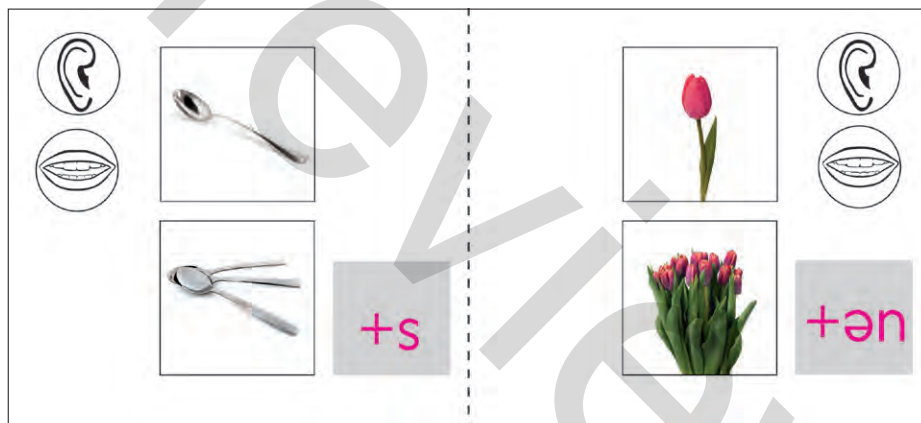

2 Lepels

Hoe aan te bieden?

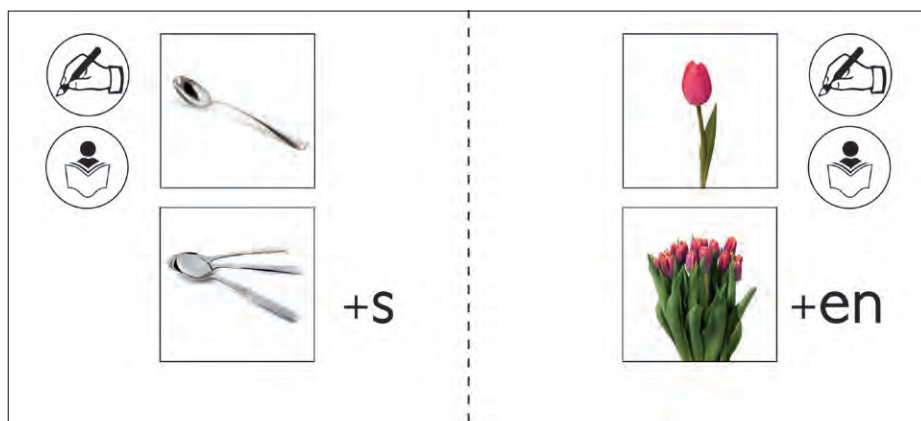
Introductie *meervoud* +/s/

- Leg allerlei identieke voorwerpen op een tafel bij elkaar (kopjes, broodjes, lepels, appels) bijvoorbeeld in een hoepel en leg er steeds eentje apart, buiten de hoepel. Benoem eerst het aparte voorwerp en wijs dan op de voorwerpen binnen de hoepel. 'Luister goed: een kopje, kopjes, een lepel, lepels, een appel, appels.' Zeg dan tegen de kinderen: 'Ik hoor een /ə/ in kopje, appel, lepel. Jullie ook?' (zie afbeelding 1 en 2).
- U noemt vervolgens de voorwerpen in de hoepel op (*kopjes*, *appels*, *lepels*) en vraagt: 'Welke klank hoor je aan het eind? Goed zo: een /s/.' Dan legt u een kaartje neer met daarop een voorbeeldwoord: een lepel en drie lepels met een roze /s/ (zie afbeelding 3).

3

- (groep 4) Tot slot introduceert u de schrijfwijze. 'De /s/ van *kopjes* schrijf je ook als s.' U toont een kaartje met daarop een voorbeeldwoord en de schrijfwijze (zie afbeelding 4).

4

Zelfstandig naamwoord, meervoud

groep 3 en 4

- Benoem samen met de kinderen, eerst in het enkelvoud, dan in het meervoud, allerlei voorwerpen, mensen en dieren die te zien zijn vanuit en in de klas. 'Ik zie een vogel, en ik zie ook drie ... Ik zie een tafel en ik zie veel tafels. Ik zie een meisje en ik zie veel meisjes. Ik zie een jongen en ik zie meer jongens.'
- Vervolgens introduceert u een **meervouddoos** **+/s/** waarin de kinderen afbeeldingen stoppen van woorden met een **+/s/-**uitgang (*vogels, tafels*); voor groep 4 een doos met **+/s/** en **s**.
- Dan vervolgt u door te vragen naar andere woorden die de kinderen misschien gehoord hebben. Waarschijnlijk komen nu ook andere regelmatigheden aan het licht: **+s**-uitgang bij sommige klinkers (**/footoos/**, **/vaakansies/**). Dit belooft u door te zeggen dat dit later aan bod komt en dat dit heel knap is als je dit al weet.

Introductie *meervoud* **+/ə(n)/**

- Leg nu allerlei identieke voorwerpen op een tafel bij elkaar die **+/ə(n)/** krijgen (*mes, vork, pot, kaars, bloem, vaas*) in een hoepel en leg er steeds eentje apart, buiten de hoepel. Let wel: het gaat hier niet om de spelling van de woorden.
- Leg deze voorwerpen weer bij elkaar binnen de hoepel en benoem eerst het aparte voorwerp erbuiten en benoem daarna de andere, dezelfde voorwerpen: 'Luister goed, ik zie hier één boek, mes, vork en kaars. Ik hoor een **/oe/**, een **/e/**, een **/o/** en een **/aa/**, maar ik hoor geen **/ə/**. Jullie ook niet?'
- U noemt vervolgens de voorwerpen in de hoepel op: 'Drie boeken, messen, vorken.' Vraag dan bij het meervoud: 'Welke klanken hoor je aan het eind? Goed zo: **/ə/**.' Of '**/ə(n)/**'³⁷. Dan legt u een kaartje neer met daarop een voorbeeldwoord: een bloem en drie bloemen met in het roze **/ə(n)/** of **/ə/** (zie afbeelding 3).
- (groep 4) Tot slot introduceert u de schrijfwijze. 'De **/ə/** of **/ə(n)/** van bloemen schrijf je als *en*.' U toont een kaartje met daarop een voorbeeldwoord en de schrijfwijze (zie afbeelding 4).
- Benoem samen met de kinderen, eerst in het enkelvoud, dan in het meervoud, allerlei voorwerpen, mensen of dieren die te zien zijn in en vanuit de klas. 'Ik zie een kast en ik zie meer kasten. Ik zie een boek en meer boeken. Ik zie een boom en meer bomen. Ik zie een kat en ik zie meer katten.'

³⁷ De slot-n in woorden spreek je meestal niet uit.

Zelfstandig naamwoord, meervoud

groep 3 en 4

■ Vervolgens introduceert u een **meervouddoos** +/**ə(n)**/ waarin de kinderen afbeeldingen stoppen van woorden die +/**ə(n)**/ -uitgang krijgen (*bloemen, kasten*). Voor groep 4 een doos met +/**ə(n)**/ en *+en* (zie afbeelding 5).

■ Dan vervolgt u door te vragen naar andere woorden die de kinderen misschien gehoord hebben en stopt deze in de desbetreffende doos. Misschien ontdekken kinderen al uitzonderingen zoals *schipschepen*. Dit belooft u door te zeggen dat dit in groep vijf aan bod komt en dat het heel knap is als je dit al weet.

5 Meervoud-dozen

Hoe te oefenen?

Voor beide uitgangen kunt u dezelfde type oefeningen doen.

■ **Stijgen/Dalen** U noemt een woord. De kinderen gaan staan als het de uitgang +/**s**/ is. De kinderen blijven zitten als de uitgang +/**ə(n)**/ is (variatie: de kinderen doen hun handen omhoog).

■ **Tweetal Coach** (in tweetallen) De kinderen pakken om de beurt een kaart uit een stapel afbeeldingen en zeggen of die in de **meervouddoos** +/**s**/ of *+s*, of in de **meervouddoos** +/**ə(n)**/ of *+en* hoort.

■ **Laat Zien** (in tweetallen of in viertallen) De kinderen hebben een setje met afbeeldingen die een *+s*-uitgang hebben en afbeeldingen met een +/**ə(n)**/-uitgang. Op de achterkant van het kaartje staat de juiste uitgang. Voor ieder kind zijn er twee kaartjes: één met +/**s**/ of *s* erop en één met +/**ə(n)**/ of *+en*. Eén kind pakt een kaart van de stapel. Iedereen laat zien welke uitgang dat woord heeft. Diegene die het woord heeft gepakt, controleert of het klopt. Is het goed? Dan geeft het kind een compliment. Is het fout? Dan coacht het kind. Heeft iedereen het goed, dan gaat het kaartje naast de stapel. Is er een fout, dan gaat het kaartje terug in de stapel. Een volgend kind mag een kaartje van de stapel pakken.

Zelfstandig naamwoord, meervoud

groep 3 en 4

Hoe aan te bieden?

Introductie van *meer woorden op +s* (groep 4)

- U schrijft de volgende woorden onder de kolom +s op het bord: *foto* /**foo**+**too**/ *ruzie* /**ruu**+**zie**/ en u spreekt het meervoud uit. Laat de kinderen de systematiek ontdekken. Eventueel geeft u deze regel: 'Woorden die eindigen op een klinker, krijgen ook /s/ in het meervoud'.³⁸

Introductie +*eren* (groep 4)

- De uitgang +*eren* komt niet zoveel voor. Kinderen zullen hier nauwelijks problemen mee hebben. U noteert een nieuwe kolom – uitzonderingen – en schrijft de uitgang +*eren* erbij en geeft een paar voorbeelden: *kinderen*, *eieren*. Deze moeten de kinderen leren.

Hoe te oefenen?

Voor de uitgang +s hanteert u dezelfde oefeningen als bovengenoemde: **Stijgen/ Dalen, Tweetal Coach** en **Laat Zien**. De uitgang +*eren* neemt u apart op bij een speciale **meervoudsdoos**. U laat de kinderen woorden met deze uitgang verzamelen en daarna oefenen, ook weer met bovengenoemde oefeningen.

Verder verloop

- Vanaf nu kunt u bij alle nieuwe zelfstandige naamwoorden die de kinderen leren ook het meervoud oefenen, door te wijzen op al dan niet een /ə/-klank in de laatste klankgreep.
- **TweePraat** (in tweetallen) De kinderen wijzen om de beurt bij een thematafel eerst alle voorwerpen aan.
- **Tweetal Coach** (in tweetallen) Daarna zeggen ze om de beurt de meervouden en ordenen ze de voorwerpen met de kaartjes /s/ en /ə(n)/ erbij (groep 3) of met de kaartjes +s en +en erbij (groep 4). Ze complimenteren en coachen elkaar.
- (groep 4) **Tweetal Coach** (in tweetallen) U geeft de kinderen één tekst die ze de komende week toch moeten lezen, waarin u de zelfstandige naamwoorden hebt gemarkeerd. Zij moeten dan in tweetallen om de beurt de meervouden noemen. De ander controleert of het goed is. Is het goed? Dan een compliment. Is het fout? Dan coachen: 'Denk aan de regel: Hoor je de /ə/ van /də/?'

³⁸ Er zijn ook andere regels. Woorden eindigend op /ee/ of /ie/ krijgen meestal + en: *zeeën*, *melodieën*.

Boodschappenlijstje

Allerlei voorwerpen uit de klas

Allerlei mensen en dieren die vanuit de klas te zien zijn

Een hoepel

Voorbeeldkaart Zelfstandig naamwoord, meervoud (zie bijlagen:

Digitaal Schoolbord en *Afdrukken, Zelfstandig naamwoord*)

Twee dozen: een met /s/ en een met /ə(n)/

Twee kaartjes voor ieder kind: één met +/s/ of +s erop en één met +/ə(n)/ of +en (zie bijlagen: *Afdrukken, Zelfstandig naamwoord*)

Een doos met +/ə(n)/ en met de letters +en (groep 4)

Eventueel een extra vakje voor meervoud +eren (groep 4)

Tekst met zelfstandig naamwoorden erin gemarkeerd (groep 4)

Bazalt Groep voor beter onderwijs

Met Bazalt Groep realiseer je aantoonbaar beter onderwijs. Want Bazalt Groep koppelt wetenschap aan de dagelijkse praktijk. We bieden werkwijzen waarvan onderzoek bewijst dat ze effect hebben. We zijn gedreven en gericht op praktische toepasbaarheid, maximale impact en resultaat. Onze kennis over optimaal leren en lesgeven vind je terug in onze uitgaven: boeken, lesmateriaal en digitale applicaties. Bekijk alle uitgaven in onze webwinkel: shop.bazalt.nl

Uitgaven die aansluiten bij *Zien is Snappen*:

Klank & Letter

Set van 145 gedrukte kaarten met klanken (in roze) en letters (in zwart). De set omvat naast de klanken en letters uit de bijlagen van *Zien is Snappen* diverse extra kaarten. *Klank & Letter* is geschikt voor klankonderwijs aan anderstalige leerlingen van groep 1-2 tot en met groep 8. Daarnaast ondersteunen de kaarten het leren lezen en het spellingonderwijs voor alle kinderen.

De bovenkamer

De bovenkamer legt de Nederlandse grammatica uit met behulp van foto's, symbolen en kleuren. Deze visuele uitleg biedt een steun in de rug voor alle leerlingen, maar vooral voor leerlingen die het Nederlands niet als moedertaal hebben. *De bovenkamer* sluit aan op de inhoud van *Zien is snappen*, maar is gericht op leerlingen die al zelfstandiger zijn (circa 8-15 jaar), zodat ze zelf een en ander kunnen opzoeken. Waar *Zien is snappen* een handleiding is voor de leerkracht, bestaat *De bovenkamer* uit een opzoekboek voor leerlingen zelf, een handleiding voor leraren en een set strookjes om zinsdelen en woordsoorten te benoemen. In *De bovenkamer* staan meer taalverschijnselen dan in *Zien is snappen* en ze worden ook uitgebreider behandeld.

Woorden in prenten

Woorden in prenten bevat Nt2-lessen bij vijf bekende prentenboeken zoals *Rupsje Nooitgenoeg*, *Welterusten*, *Kleine Beer* en *Max en de Maximonsters*. Met deze lessen breid je de woordenschat van anderstalige kinderen op een leuke manier uit, met 75 tot 80 woorden per prentenboek. De lessen gaan uit van een vereenvoudigde versie van de tekst. Door eerst te werken aan woordenschat, kunnen anderstalige kinderen daarna ook genieten van het voorgelezen prentenboek.

Een greep uit onze andere uitgaven

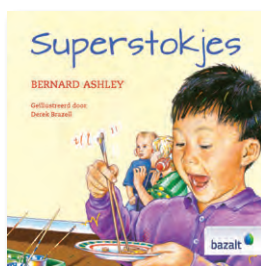
Horen, Zien en Schrijven

Horen, zien en schrijven is het succesvolle NT2-startprogramma waarmee al vele nieuwkomers de basis van het Nederlands hebben gelegd. Het is gericht op de schriftelijke verwerking van de Nederlandse taal. Nadat taal mondeling is aangeboden, vind je in *Horen, zien en schrijven* alle oefenstof die je nodig hebt. Leerlingen kunnen vrij zelfstandig met de werkboekjes werken. Horen zien en schrijven is geschikt voor taalklassen maar ook voor andere scholen waar nieuwkomers instromen. Bij *Horen, zien en schrijven* is ook een digitaal oefenpakket gemaakt, waarmee leerlingen de aangeboden taal nog eens extra kunnen oefenen. Zie www.bazaltgroep.nl/hzs

Coöperatieve leerstrategieën

Coöperatief leren is iets anders dan gewoon samenwerken. Als leerlingen coöperatief leren volgens de didactische werkvormen van Spencer Kagan, doet iedere leerling actief mee en is elke leerling verantwoordelijk voor het gezamenlijke resultaat. Door op deze manier samen te werken, verbeteren niet alleen de schoolse prestaties, maar ook de onderlinge relaties tussen leerlingen.

Superstokjes

Ling Soeng vindt het niet leuk om naar school te gaan. Er zijn zoveel kinderen die dingen kunnen die hij nog niet kan. Ling Soeng wil ook ergens goed in zijn! Dan blijkt dat hij iets kan wat anderen niet kunnen: met stokjes eten. Alle kinderen willen het graag van hem leren. Ling Soeng doet het voor en ontdekt dat hij ook dingen van anderen kan leren. Als je oefent en hulp vraagt, kun je het ook leren!

Het meisje dat nooit fouten maakte

Isabella heeft nog *nooit* een fout gemaakt. Maar na een 'bijna fout' op school is ze ineens bang om wél een fout te maken bij de talentenshow... Dit verhaal laat elke perfectionist inzien hoe belangrijk het is om fouten te maken, ervan te leren en vooral om veel plezier te hebben bij alles wat je doet.

5 minuten Taal

Vijf minuten tijd over? Dit doosje met 40 kaarten biedt korte activiteiten om verschillende taalvaardigheden te herhalen en in te oefenen. De activiteiten vormen een mix van bewegen, nadenken en samenwerken. Daardoor leren leerlingen spelenderwijs taal. Het interactief leren stimuleert de taalontwikkeling. Er zijn 5-minutenactiviteiten voor elke groep van de basisschool.

Kijk! voor groep 1-2

Kijk! is een van de meest gebruikte systeem om de ontwikkeling van jonge kinderen te observeren, te registreren en te stimuleren op scholen en de kinderopvang. Het is een werkwijze waarmee leraren en pedagogisch medewerkers de ontwikkeling van kinderen van 0 t/m 7 jaar in kaart brengen, een daarop afgestemd aanbod ontwerpen, en monitoren wat het effect daarvan is op de ontwikkeling van de kinderen. Zie www.bazaltgroep.nl/expertise-kijk

De Leeruitdaging voor jonge kinderen

Als kinderen leren fietsen, laat je ze vaak even wankelen; dat hoort bij het leerproces. Zo mag je kinderen ook laten 'wankelen' als ze andere dingen leren. Het hoort erbij dat kinderen even niet weten hoe iets moet. Wanneer je kinderen meteen te hulp schiet, onderbreek je onbedoeld hun leerproces. Kinderen die 'wankelen' gaan door de leerkuil. En daar vindt het echte leren plaats. Dit boek laat zien hoe je jonge kinderen (3-7 jaar) met concrete activiteiten door die leerkuil begeleidt.

Training en implementatie

Heb je ondersteuning nodig bij de implementatie van Zien is snappen of De bovenkamer? Wil je advies over lesgeven aan anderstalige leerlingen of zoek je scholing op NT2-gebied? Neem dan contact op met Bazalt Groep.

Bazalt Groep biedt niet alleen kennis op papier, maar heeft ook ervaring met de toepassing in de praktijk. We bieden verschillende vormen van dienstverlening, zoals:

- diverse trainingen op NT2-gebied;
- een post-hbo-opleiding Leraar Nederlands voor anderstaligen;
- coaching op school;
- implementatiebegeleiding.

Kijk op www.bazaltgroep.nl onder het thema 'Een zee aan kansen' voor het actuele NT2-aanbod. Voor meer informatie of een offerte op maat kun je contact opnemen met Bazalt Groep: info@bazaltgroep.nl | 088 - 557 0570

Scan de QR-code en schrijf je in om gratis tips en hoofdstukken van onze uitgaven te ontvangen.

Zien is snappen is een vooral **visuele** handleiding voor taalonderwijs Nederlands, bedoeld voor leraren in het primair onderwijs met een of meer anderstalige kind(eren) in de groep.

Zien is snappen bestaat uit:

- een handleiding met afbeeldingen van het aanbieden van lessen en van materialen;
- digitale bijlagen met voorbeelden voor het digibord en materialen om te printen.

Zien is snappen behandelt:

- Nederlandse taalverschijnselen, onder meer lidwoorden, zinnen en zinsdelen, zelfstandige naamwoorden, bijvoeglijke naamwoorden, werkwoorden, samenstellingen, persoonlijke, bezittelijke en aanwijzende voornaamwoorden, verschillende *er*'s, klanken en letters;
- het oefenen met coöperatieve werkvormen;
- mogelijke moeilijkheden voor anderstalige kinderen en stadia van tweedetaalverwerving.

Zien is snappen ondersteunt zo:

- het (leren) luisteren en lezen in het Nederlands;
- het (leren) spreken en schrijven in het Nederlands.

Zien is snappen is eenvoudig te gebruiken bij een bestaand taalprogramma of een bestaande taalmethode.

Foto omslag: Roel Burgler